

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XXIX):

Jugul de lemn otoman sau jugul de fier habsburgic? - Eminescu despre preot și beamter - „Thut ihr das” în Horaiadă!

1784-1884
Victoria Transilvaniei și Serbiei asupra Imperiului Otoman, - alegorie -

regula era: tirania!

Österreich über alles

preotul catolic
Neavînd limbă, căci limba sa era o limbă moartă (cea latină); neavînd patrie, căci patria sa este acolo unde-l trimite ecclesia; neavînd rege, căci regele său este Pontifex Maximus (papa), acest element încerca să unifice Austria prin religie.

„Thut ihr das” apucați armele în contra domniei ungurești

Jugul de lemn sau jugul de fier? Iobag unguresc sau ostaș împărătesc?

beamterul (funcționarul) austriecesc
Acesta are o limbă, ... câteva formule nemțești de concepte numite Schimmel, adică rabla.

Dacă i-ai lua unui beamter aceste rable învechite și rău stilizate, el nu mai știe nici o limbă și iată de ce: în casa părintească a vorbit rusește, a studiat într-un gimnaziu unguresc, a trecut la universitatea nemțească și cînd își sfîrșește învățătura nu știe nici o limbă cumsecade

„Unificarea Austriei s-a făcut prin preotul catolic, om cosmopolit, fără patrie, fără rege, fără familie și fără limbă”

frescă de Bartolomeo Altomonte (1723), Mănăstirea Sankt Florian, Austria Superioară
O scenă din HORAIADA

Iosif al II-a
Horia, ostaș

De la sfârșitul sec. al XVII-lea, memoria colectivă a satelor reține că prin “Pacea de la Karlowitz” (1699) Transilvania a schimbat "jugul de lemn" otoman cu "jugul de fier" al Habsburgilor. Otomanii învinși pierdeau Ungaria și Slavonia dar și vasalitatea Transilvaniei. Cine mai știe, astăzi, de răscoala curuților (din maghiară Kuruc = haiduc) condusă de Francisc Rákóczi al II-lea (1703-1711)? Împotriva curuților, care erau români, maghiari, ruteni și slovaci, au luptat lobonții – ostași de diferite naționalități care erau loiali Imperiului Habsburgic. Marele istoric, acad. Ștefan Pascu susținea că această răscoală a fost «cea mai amplă mișcare anticatolică și antihabsburgică, la începutul sec. al XVIII-lea, secol al «mercantilismului și al fiziocratismului. Cel dintâi curent punea greutatea principală pe înmulțirea populației consumatoare și contribuabilă; al doilea pe îmbunătățirea stării ei materiale. Puterea centrală, Curtea din Viena, căutînd aplicarea acestor principii, încearcă să reglementeze raporturile dintre stăpîni și supuși, să scoată pe țaran de sub apăsarea strivitoare a sarcinilor feudale, pentru ca acesta să poată deveni un mai bun contribuabil pe seama vistieriei. Pentru țărănime consecințele luptelor dintre feudali și stat au fost cu totul negative. Statul a mărit sarcinile fiscale, dar, din cauza a tot puterniciei feudalilor transilvăneni, concret n-au putut fi reduse cele feudale.»

La mijlocul sec. XX, Ștefan Pascu aprecia că «Marea mișcare revoluționară din toamna anului 1784 n-a fost o izbucnire spontană, întâmplătoare, opera unor instigatori, a unor oameni sîngeroși, cruzi, cum a fost prezentat războiul țărănesc din 1784 de către istoriografia nobiliaro-feudală și chiar de o parte a istoriografiei burgheze. (...) După cucerirea Transilvaniei (1688) și cotropirea Banatului și a Olteniei (1718), în mintea austriecilor s-a trezit dorința unui expansionism tot mai întins. Începuse

să fie mai conștient urmărită lozinca „Österreich über alles”. Organizată din punct de vedere constituțional prin diploma leopoldină din 1691, Transilvania este înglobată în imperiul habsburgic. Cîrmuită ca o țară cucerită prin arme (jure belli), armata și ofițerii austrieci erau stăpînitorii necontestați. Misiunea armatei nu era numai de a ține sub călcîiul ei pe locuitorii țării, ci și aceea de a consolida temelia noii stăpîniri. De aceea ofițerul austriac era însoțit peste tot, ca o umbră a lui, de călugărul iezuit, cu misiunea de a converti – volens-nolens – pe noii supuși la religia catolică. Catholicismul dispunea de o doctrină religioasă și de o organizație bisericească propice supunerii și exploatării maselor și totodată în stare să contrabalanseze rezistența antiaustriacă a populației maghiare calvine, a celei germane luterane și mai ales a celei romîne ortodoxe.»

Mihail Eminescu, fin observator și cronicar al epocii, caracteriza politica religioasă habsburgică:

«Austria există prin discordia popoarelor sale. Pentru a le ține veșnic lipite și veșnic în discordie, are nevoie de un **element internațional**, fără patrie proprie, fără naționalitate, fără limbă, de un element care să fie acasă în Tirol ca și în Boemia, în Galiția ca și în Transilvania. Acest om pur-cosmopolit per excelentiam, a fost pentru ambițioasa Casă (austriacă) preotul catolic. Neavînd limbă, căci limba sa era o limbă moartă (cea latină); neavînd patrie, căci patria sa este acolo unde-l trimite ecclesia; neavînd rege, căci regele său este Pontifex Maximus (papa), acest element încerca să unifice Austria prin religie. Pe lîngă acest element s-a mai format încă unul, hibrid și stîngaci, cu o fizionomie fatală: beamterul (funcționarul) austrieccesc. Acesta are o limbă, dar ea consistă din cîteva formule nemțești de concepte numite Schimmel, adică rabla. Dacă i-ai lua unui beamter aceste rable învechite și rău stilizate, el nu mai știe nici o limbă și iată de ce: în casa părintească a vorbit rusește, a studiat într-un gimnaziu unguresc, a trecut la universitatea nemțească și cînd își sfîrșește învățătura nu știe nici o limbă cumsecade».

La opt decenii de la răscoala curuților, la 1784, «răscoala pornită dintr-o regiune curat romînească, ajungînd în locuri unde populația era amestecată, se amestecă și răsculații peste confesiuni și neamuri. Agitațiile prind și printre iobagii unguri și minerii germani, ridicîndu-se și aceștia alături de iobagii și minerii romîni. (...) în regiunea Trascăului, iobagii unguri se amestecă de îndată printre răsculați, socotind că “a venit vremea curuților” și că “niciodată nu vor mai fi domni ... căci așa a poruncit românilor împăratul”. (...) Deci răscoala n-a fost îndreptată împotriva unei naționalități, a ungarilor, ci împotriva feudalismului în general. Cum feudalismul era întruchipat în clasa proprietarilor funciari, în marea majoritate maghiari, iar iobagul romîn era întruchiparea clasei exploatate, contradicțiile și lupta au putut avea, în aparență numai, un aspect romînesc și ortodox; în realitate mișcarea a fost un război popular, în primul rînd țărănesc, (...) Întinderea răscoalei, devastarea castelelor nobiliare, a minelor și a ocnelor imperiale, uciderea celor căzuți în mîna răsculaților a umplut de spaimă pe nobili. Aceștia cereau intervenția armatei împărătești împotriva răsculaților și totodată învoirea de a organiza insurecția nobililor. Astfel se desfășoară două acțiuni paralele: insurecția nobilimii, care se organizează pe comitate, și încercările de pacificare pe calea tratativelor dintre căpeteniile răsculaților și trimișii comandamentului militar». (Ștefan Pascu, “Războiul țăranilor din 1784”)

Despre **“Horaiada sau răscoala românilor”** ne relatează chiar întemeietorul presei românești din Transilvania, George Bariț, cunoscut și sub numele de Gheorghe Barițiu; Barițiu născut pe meleaguri clujene (1812, Jucu de Jos) și-a legat numele de Sibiu, unde s-a stins în 1893. În principala sa operă: **“Părți alese din istoria Transilvaniei pre două sute de ani în urmă”** scria: «Au fost și timpuri între care un român nu ar fi cutezat să pronunțe în public numele conducătorilor acelei răscoale din 1784. Astăzi poate să aibă cineva în câteva limbi o literatură întreagă relativă la istoria acelei răscoale. (...) Recomandasem comitelui D. Teleki, că în caz cînd ar mai scoate una edițiune nouă din istoria revoluțiunii Horaiane, să se arate mai iubitoriu de adevăr și anume să întrețese în cartea sa tot ce se vede scris în cartea dlui Szilágyi (...). Atunci și abia atunci se vor cunoaște toate, sau încă cele mai multe cauze, pentru care românii în an(ul) 1784 nu mai aveau încătrău, trebuiau să apuce armele, tocmai și neîndemnați de nimeni, și tocmai de nu se va adeveri în vecii vecilor, că în audiența privată ce a dat împăratul Iosif cu un an mai înainte (1783) lui Horia în Viena, i-ar fi zis acestuia: **“Thut ihr das”, adecă “apucați armele în contra domniei ungurești”**. (...) Pentru starea disperată a poporului românesc nu poate fi niciun criteriu mai sigur, decît acea faptă istorică adevărită cu sume de documente, că tinerii și bărbații români alergau cu sutele și cu miile pe la comanda ostășimei împărătești, pentru ca să-i înroleze în regimente, să le dea arme și oficiari (ofițeri). (...)

“Decît iobag unguresc, de o mie de ori mai bine ostaș împărătesc, eu, feciorii și nepoți de strănepoții mei”.

Mai arătați-mi în istoria popoarelor europene încă un asemenea grad al înverșunării și al disperațiunii. Erau ce e drept și aristocrați umani: dar însuși dn. Szilágyi constata (...) că aceia cădeau în excepțiune, și că regula era: tirania. (...) Se mai impută însă pînă în ziua de astăzi cruzimea sălbatică a românilor revoltați.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xxix-127614.html>

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a navigation menu with links for 'Arhiva', 'Anunturi online', 'Tribuna sporturilor', 'Publicitate', 'Redactia', and 'Tipotrib'. Below this is the Tribuna logo with the tagline 'Dintotdeauna pentru totdeauna!'. A red navigation bar contains categories: 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. The main content area displays the article title '2017-Anul tribunistilor memorandiști (XXIX):' in blue. Below the title, it shows the date '16.07.2017 23:18', the number of views '170 vizualizari', and the number of comments '0 comentarii'. There are also social media sharing buttons for Facebook (3 shares), Twitter (0 tweets), and another share button (3 shares). A search bar is visible at the bottom right.